

René Guénon

Marea Triadă

Omul – fiul Cerului și al Pământului

Traducere din limba franceză:

Daniel Hoblea

Cuvânt introductiv:

Mircea A. Tămaș

Cuvânt introductiv

În 1931, René Guénon a publicat *Le Symbolisme de la Croix*,¹ o lucrare fundamentală, care a constituit pentru generațiile următoare o piatră de căpătâi și un ajutor neprețuit în descifrarea metafizicii și simbolurilor tradiționale. Deși tipărită în 1931, lucrarea a fost concepută mult mai devreme și toate cele treizeci de capitole ale cărții au fost practic scrise cu aproape două decenii înainte. Un capitol de la finalul cărții se intitulează „Marea Triadă”², tratând o temă metafizică foarte importantă, atât de importantă încât Guénon a dorit mereu să revină asupra ei. Dar numai al Doilea Război Mondial i-a dat răgazul necesar să scrie *Marea Triadă*, carte apărută în 1946 și fiind de fapt ultima lucrare nouă scrisă de René Guénon. De semnalat că, în aceeași perioadă, câțiva masoni aflați în corespondență cu Guénon și urmând sfaturile sale au fondat o lojă numită „Marea Triadă”, întărind prin gestul lor însemnătatea pe care noima acestei sintagme o are pentru discipolii Tradiției³.

Din punctul de vedere al manifestării, Principiul nu poate fi cuprins în canoanele lumefști decât prin atributele

¹ *Simbolismul crucii*, trad. Daniel Hoblea, Ed. Herald, 2022.

² Vezi cap. XXVIII, *Simbolismul crucii*.

³ Nu întâmplător René Guénon a utilizat în *Marea Triadă* multe simboluri masonice.

sale, de aceea *Allāh* are 99 de nume atributive (*cifutiyah*). Prima hexagramă din *Yi Jing*,¹ scriptura fundamentală a tradiției extrem-orientale, prezintă Unul prin șase atribute sau calități, grupate câte trei în „Qian de sus” și „Qian de jos”, triada fiind prima determinare atributivă a Unului; în tradiția hindusă, Unul, *Brahma saguna*, este și el înlocuit printr-o triadă, *Trimurti*, termenul median fiind numit tot *Brahmā*, dar de genul masculin, nu neutru.

În tradiția extrem-orientală, hexagramele sunt simbolurile a tot ce există și, chiar mai mult, a celor ce nu există, de aceea hexagrama poate fi și modelul redus al familiei: *kua* nr. 37, *Jian ren (jen)*, reprezintă calea (*dao*) interiorului familiei, fiind compus din *Xun* sus și *Li* jos, focul aflat în interior desemnând evident vatra casei; spune Tshu hi:

„Trăsătura superioară reprezintă tatăl, prima reprezintă fiul, a cincea și a treia reprezintă soțul, a patra și a doua reprezintă soția”.

Mai mult, cele opt trigrame formează chiar ele o familie:

„*Qian*, Cerul, se mai numește și tatăl; *Kun*, Pământul, se mai numește și mama; *Zhen* exprimă o zguduitură, o agitație, și el reprezintă principiul masculin, fiind de asemenea numit fiul cel mare; *Xun* exprimă la fel o agitație și reprezintă o fată, numită la fel și fiica cea mare; *Kan*, o nouă zguduitură, de unde rezultă masculinul, deci el e fiul mijlociu; *Li*, o altă zguduitură, de unde rezultă o fată, așadar e numită și fiica mijlocie; *Gen*, a treia zguduitură, de unde rezultă principiul masculin, astfel că e numit mezinul; *Dui*, a treia zguduitură și principiu feminin, deci e numită fata cea mică”.

¹ Vezi *Yi Jing (Cartea Schimbărilor)*, trad. de Walter Fotescu, Ed. Herald, București, 2020.

Ultimul citat din *Yi Jing* ne prezintă o familie numeroasă, firească pentru regulile societății chineze, aici sugerându-se în primul rând un sens sacru, cei trei fi și cele trei fiice raportându-se la cele trei *guna* din tradiția hindusă și la cele trei *Iele* din tradiția românilor.

În esență, această familie se poate reduce la Triadă, la Tată-Mamă-Fiu, fiicele având o importanță minoră în societatea tradițională chineză, numai fiul, moștenitorul, ocupând un loc privilegiat. Hexagrama echinoctiului de toamnă, *kua Pi* (nr. 12), din care a derivat *kua Xian* (nr. 31), poate fi o emblemă a familiei ca triadă esențială, ilustrând următorul comentariu:

„În cele șase trăsături, prima și a doua (linii întrerupte, considerate, cum se obișnuiește, de jos în sus sau din interior spre exterior) reprezintă Pământul (Mama); a treia și a patra (linie întreruptă și linie continuă) reprezintă omul (Fiul, unind pozitivitatea Cerului cu negativitatea Pământului); a cincea și cea superioară (linii continue) reprezintă Cerul (tatăl)”.

Se evidențiază, desigur, Marea Triadă, *Tian-Di-Ren* (sau *Jen*¹), Familia principală:

„Ceea ce constituie *Yi Jing*, ceea ce-l desăvârșește și-l face imens, este faptul că el conține Dao al Cerului, Dao al Omului și Dao al Pământului. El reunește cele trei cauze eficiente și fiecare dublă, ceea ce înseamnă șase”.

Spune maestrul Lie Zi:

„Purul și ușorul urcă și devin cerul. Tulburele și greul coboară și devin pământul. Suflurile intermediare se amestecă armonios, producând omul (*Marea Triadă*)”.

¹ În funcție de regiune, numele omului în chineză este *ren*, *jen*, *len* etc.

Și Lie Zi continuă:

„Cerul inițiază producerea și acoperă, Pământul produce și suportă. *Cheng-jen* instruiște și civilizează. [...] Dao al Cerului și Dao al Pământului constau în alternanța *yin-yang*, influența înțeleptului constă în rectitudine și bunățate, natura ființelor este dură sau tandră; fiecare își urmează legea (norma)”.

La origine, Cerul și Pământul nu erau separați; ei erau uniți și indistincți, precum perechea hindusă *Śiva-Śakti*, în *Tai-Ki* (Polul prea înalt și unic din tradiția extrem-orientală). Pentru ca manifestarea să se producă trebuie însă ca Ființa să se polarizeze în Esență și Substanță, așadar Cerul să se despartă de Pământ (și Soarele de Lună), între cei doi poli luând naștere întreaga manifestare, susținută de Axa Lumii ce face legătura între Cer și Pământ, iar comunicarea dintre cei doi poli nu se poate realiza decât de-a lungul Axei; această Axă este „coloana vertebrală” a întregii Existențe universale, este Urzeala unică, brațul fix al compasului (celălalt braț rotitor fiind „axa secundară” a lui *Śakti*, aspectul matern al Axei Lumii), este Mediatorul care măsoară distanța de la Pământ la Cer. În același mod, centrul fiecărei stări de existență (ca urmă a Axei verticale) este locul unde se unesc influențele celeste cu cele terestre – singura „poartă” sau „gură” de comunicare cu alte stări; în lumea noastră, locul central îi revine în mod normal omului, acesta identificându-se cu centrul însuși (situat în centru, omul susține și conservă existența lumii, una dintre emblemele sale pentru această funcție fiind o figură, nu simbolică, ci *amphibolică*, exemplele cele mai notorii fiind Lapiții și Sirenele).

„Pecetea lui Solomon” reprezintă și ea unirea naturii celeste (triunghiul drept) cu cea terestră (triunghiul

inversat), figura desemnându-l pe Omul universal care, unind cele două naturi, este „mediatorul” prin excelență; Hristos, ce unește în El natura divină cu cea umană, apare și El ca „Mediator”, ca „Om”. În tradiția extrem-orientală, broasca țestoasă simbolizează același lucru: carapacea bombată este Cerul, partea inferioară, plată, este Pământul, iar broasca însăși este Omul universal, retragerea ei în interiorul carapacei însemnând concentrarea în „starea primordială”; mai mult, veșmintele vechilor prinți chinezi erau rotunde sus și pătrate în partea de jos, omul unind Cerul cu Pământul. De altfel, forma rotundă a capului și cvasi-rectangulară a tălpilor sugerează că omul atinge Cerul cu capul și Pământul cu tăpile, ca „mediator”; adăugăm că palatul central chinez, *Ming-tang*, era o construcție cu acoperiș rotunjit și cu baza pătrată, în el locuind împăratul care, precum broasca țestoasă, apare ca Om universal, ca Mediator. Să menționăm că și carul este un model al Marii Triade, coviltirul circular reprezentând Cerul, planșeul dreptunghiular Pământul, iar catargul ce le unește, având ca măsură înălțimea omului-tip, este „omul transcendent”.

Omul universal din tradiția islamică (corespunzând chinezului *Jen*) unește în el dubla calificare „stăpân- vasal”; în Cabala iudaică, Omul (*Jen*) este *Adam Kadmon*, sinteza celor zece *sephiroth*, creștetul capului corespunzând Cerului și fiind *Kether* (Coroana), tăpile picioarelor fiind *Malkuth* (Regalitatea) și corespunzând Pământului, mâna dreaptă, mâna Milosteniei, fiind *Hesed* (Mizericordia), mâna stângă, mâna Judecății, fiind *Gheburah* (Rigoarea), fruntea, locul celui de-al treilea ochi, fiind *Hochma* (Înțelepciunea), inima fiind *Tiphereth* (Strălucirea solară) etc., Omul universal suprapunându-se așadar peste Arborele sefirotic, arbore care este Axa Lumii.

Axa Lumii, cu care se identifică Omul, este „Calea de Mijloc” din tradiția extrem-orientală, termenul „mijloc” indicând de asemenea rolul median al Omului, dar de data aceasta dintr-un punct de vedere, am putea spune, metacosmic; de fapt, când ființa a ajuns să realizeze și să dobândească starea supremă de Om universal sau de „om transcendent”, ea absoarbe Axa (pe măsură ce se identifică cu ea), în final aceasta reducându-se la hindusul *Parabindu*, punctul unic (pentru celelalte ființe Axa rămânând neschimbată), ce este Invariabilul Mijloc, Centrul în care sunt conținute toate posibilitățile de manifestare și de nemanifestare; acest Centru este în realitate adevărata „Cale de Mijloc”, a șaptea Rază a Soarelui. Centrul este adesea simbolizat prin butucul roții (*Rota Mundi* a rozicrucienilor), obada acesteia fiind manifestarea „măsurată” de spiță (raza emanată din Principiu), în astrologie cercul cu centrul marcat fiind semnul soarelui, iar în alchimie semnul aurului, simbolizând Inima Lumii; am putea considera și în acest caz un ternar: centrul roții, ca *Tian* sau *Purușă*, obada ca *Di* sau *Prakriti*, iar spița ce unește centrul cu circumferința e *Jen*, Omul ca Mediator, el „măsurând”, ca și raza, întregul Cosmos.

Legat de acest ultim simbolism, amintim că, în Occident, Nicolaus Cusanus a definit trama universală ca:

„mașina lumii [ce] are centrul pretutindeni și circumferința nicăieri”;

Cusanus, aidoma înțelepților din societățile tradiționale, a pornit de la adevăruri principale pentru a ajunge, prin individualizare, la exemple concrete din lumea sensibilă. El a ajuns la concluzia că geocentrismul este o eroare, că Pământul nu este centrul universului, că orice corp ceresc

este, aparent, centrul lumii pentru cel care-l locuiește, prin urmare, lumea manifestată are centrul pretutindeni, neputând exista, pentru universul în continuă mișcare, un centru fix și imobil. Fără îndoială, Cusanus are dreptate, căci „punctul ascuns”, Centrul imuabil, motorul imobil, pivotul, nu poate aparține manifestării, el este principiul universului, deci „dincolo” de univers, adică nemanifestat; localizate în manifestare sunt „modalitățile” punctului principal, nodurile lumesti, „centrele vitale” ale căror vibrații reflectă vibrația primordială; cât despre circumferință, ca limită a Lumii, ea este nicăieri, deoarece manifestarea universală pentru mintea omenească (ca facultate individuală) se întinde indefinit.

Cusanus, iubitor de ezoterism, a revitalizat de fapt un adagiu hermetic ce spune că Dumnezeu este un cerc ce are centrul pretutindeni și circumferința nicăieri, adagiu înscris într-un apocrif din sec. XII. Formularea lui Cusanus a fost reluată peste două secole de Pascal, care, reducând-o fără scăpare la nivelul lumii, a afirmat că spațiul este „o sferă cu centrul peste tot și circumferința nicăieri”, și mentalitatea modernă a preferat adesea să-l considere pe Pascal părintele acestei formule, fără îndoială datorită afinității pentru gândirea profană a acestuia. René Guénon, comentând afirmația lui Pascal, s-a îndoit pe bună dreptate că acesta ar fi fost inventatorul formulei; mai mult, din punct de vedere metafizic, a dezvăluit Guénon, formula ar trebui rescrisă prin analogie inversă, adică: sfera are circumferința pretutindeni și centrul nicăieri, această reformulare bazându-se pe un text daoist, transmis de Zhuang Zi:

„Punctul care e pivotul Normei este centrul imobil al unei circumferințe pe conturul căreia se învârt toate contingențele, distincțiile și individualitățile”.

Marea Triadă

CUVÂNT - ÎNAINTE

Mulți vor înțelege fără îndoială, chiar din titlul acestui studiu, că el se raportează în special la simbolismul tradiției extrem-orientale, căci se cunoaște în general rolul pe care îl joacă în cadrul acestuia ternarul format de termenii „Cer, Pământ, Om” (*Tien-ti-jen*); s-a obișnuit ca acest ternar să fie desemnat îndeosebi prin numele de „Triadă”, chiar dacă nu i s-a înțeles întotdeauna sensul și importanța, pe care ne propunem tocmai să le explicăm aici, semnalându-i de altfel și corespondențele ce se găsesc în această privință în alte forme tradiționale; i-am consacrat deja un capitol într-un alt studiu¹, însă subiectul merită să fie tratat mai pe larg. Se știe de asemenea că există în China o „societate secretă”, sau ceea ce s-a convenit să se numească astfel, căreia i s-a dat în Occident același nume de „Triadă”; cum nu ne-am propus să tratăm în mod special această ultimă chestiune, e bine să spunem acum câteva cuvinte despre ea, pentru a nu mai reveni asupra ei în cursul expunerii noastre².

¹ *Simbolismul Crucii*, cap. XXVIII.

² Se vor găsi detalii asupra organizației de care e vorba, despre ritualul și simbolurile sale (mai ales despre simbolurile numerice de care se folosește), în cartea locotenent-colonelului B. Fabre, *Les Sociétés secrètes en Chine*; această carte este scrisă dintr-un punct de vedere profan, dar autorul ei a reușit cel puțin să întrevadă unele lucruri ce scapă de obicei sinologilor, și, dacă e departe de a fi rezolvat toate problemele ridicate de

Adevăratul nume al acestei organizații este *Tien-ti-houei*, care se poate traduce prin „Societatea Cerului și a Pământului”, cu condiția să fie luate toate precauțiile necesare față de folosirea cuvântului „societate”, din motivele pe care le-am explicat altundeva¹, căci această accepțiune, deși de un ordin relativ exterior, e totuși departe de a prezenta toate caracterele speciale pe care acest cuvânt le evocă inevitabil în lumea occidentală modernă. Se va remarca faptul că doar primii doi termeni ai Triadei figurează în acest titlu; asta pentru că, în realitate, însăși organizația (*houei*), prin membrii săi luați atât în mod colectiv cât și individual, ține aici locul celui de-al treilea, cum se va înțelege mai bine din considerațiile ce vor urma². Se spune adesea că aceeași organizație mai este cunoscută sub destul de multe alte denumiri, în unele fiind menționată în mod expres ideea de ternar³; dar, la drept vorbind, există aici o inexactitate: aceste denumiri nu se aplică propriu-zis decât unor ramuri particulare sau unor „emanații” temporare ale acestei organizații, care apar într-un moment sau altul al istoriei și dispar când își sfârșesc de jucat rolul pentru care au fost destinate în mod special⁴.

acest subiect, el are totuși meritul de a le fi pus destul de clar. Pe de altă parte, vezi și Matgioi, *La Voie rationnelle*, cap. VII.

¹ *Scurtă privire asupra inițierii*, Ed. Herald, 2008, cap. XII.

² Trebuie notat că *jen* semnifică deopotrivă „om” și „umanitate”; și în afară de asta, din punctul de vedere al aplicațiilor de ordin social, unul dintre scopurile contingente pe care și le propune organizația în chestiune este realizarea practică a „solidarității” rasei.

³ În special „Cele Trei Fluvii” (*San-ho*) și „Cele Trei Puncte” (*San-tien*); folosirea acestei ultime vocabule este evident unul din motivele pentru care unii au fost determinați să caute raporturi între „Triadă” și organizațiile inițiatice occidentale de felul masoneriei și companionajului.

⁴ Această distincție esențială nu va trebui pierdută niciodată din vedere de către cei ce vor să consulte cartea locotenent-colonelului B. Favre pe

Am arătat în altă parte care este adevărata natură a tuturor organizațiilor de acest gen¹: ele trebuie întotdeauna considerate, în definitiv, ca provenind de la ierarhia daoistă, care le-a suscitată și le dirijează în mod invizibil, pentru necesitățile unei acțiuni mai mult sau mai puțin exterioare în care ea n-ar putea interveni direct, în virtutea principiului „non-acțiunii” (*wu-wei*), conform căruia rolul său este esențialmente cel al „motorului imobil”, adică al centrului ce regizează mișcarea tuturor lucrurilor fără ca el să participe la ea. Majoritatea sinologilor ignoră bineînțeles acest lucru, căci studiile lor, dat fiind punctul de vedere special din care le întreprind, nu-i pot învăța că, în Extremul-Orient, tot ce este de ordin ezoteric sau inițiativ, indiferent de grad, provine în mod necesar din daoism; însă cu toate acestea, fapt destul de curios, chiar cei ce au decelat în „societățile secrete” o anumită influență daoistă nu au mers mai departe și nu au tras de aici nicio consecință importantă. Aceștia, constatând în același timp prezența altor elemente, în special budiste, s-au grăbit să folosească în această privință cuvântul „sincretism”, fără a bănui că el desemnează ceva cu totul contrar, pe de o parte, spiritului eminentemente „sintetic” al rasei chineze, de asemenea, pe de altă parte, spiritului inițiativ din care acestea provin în mod evident, chiar dacă ele nu sunt, sub acest raport,

care am citat-o, și în care ea este din păcate neglijată, astfel încât autorul pare să considere toate aceste denumiri ca echivalente pur și simplu; de fapt, majoritatea detaliilor date de el despre „Triadă” nu privesc realmente decât una dintre emanațiile sale, *Hong-houei*; în particular, doar aceasta, și nicidecum *Tien-ti-houei* însăși, putea fi fondată spre sfârșitul secolului XVII sau începutul secolului XVIII, adică la o dată în definitiv foarte recentă.

¹ *Scurtă privire asupra inițierii*, cap. XII și XLVI.

decât forme destul de îndepărtate de centru¹. Desigur, nu vrem să spunem că toți membrii acestor organizații relativ exterioare trebuie să aibă conștiința unității fundamentale a tuturor tradițiilor; însă această conștiință, cei care sunt în spatele aceluiași organizații și care le inspiră o posedă obligatoriu în calitatea lor de „oameni veritabili” (*chenn-jen*), aceasta permițându-le să introducă, când circumstanțele le fac oportune sau avantajoase, elemente formale ce aparțin propriu-zis altor tradiții².

Trebuie să insistăm puțin, în această privință, asupra utilizării unor elemente de proveniență budistă, nu atât pentru că acestea sunt fără îndoială cele mai numeroase, fapt ușor explicabil prin marea răspândire a budismului în China și în tot Extremul-Orient, cât pentru că există în această utilizare o rațiune de un ordin mai profund ce o face deosebit de interesantă, și în lipsa căreia, la drept vorbind, chiar această răspândire a budismului nu s-ar fi putut produce. S-ar putea ușor găsi multe exemple ale acestei utilizări, dar, alături de cele ce nu prezintă prin ele însele decât o importanță oarecum secundară, și care au în special valoare tocmai prin numărul lor mare, pentru a atrage și a reține atenția observatorului din afară, și pentru a o îndepărta prin chiar acest fapt de ceea ce are un caracter mai esențial³, există cel puțin unul, extrem de clar, ce se sprijină pe ceva mai mult decât pe simple detalii:

¹ Cf. *Scurtă privire asupra inițierii*, cap. VI.

² Uneori, inclusiv unele complet străine Extremului-Orient, precum creștinismul, așa cum se poate vedea în cazul asociației „Marea Pace” sau *Tai-ping*, care a fost una din emanațiile recente ale *Pe-lien-houei* pe care am menționat-o adineauri.

³ Ideea pretinsului „sincretism” al „societăților secrete” chinezești este un caz particular al rezultatului obținut prin acest mijloc, atunci când observatorul din afară se-ntâmplă să fie un occidental modern.

folosirea simbolului „Lotusului alb” în însuși titlul celeilalte organizații extrem-orientale ce se situează la același nivel cu *Tien-ti-houei*¹.

Într-adevăr, *Pe-lien-che* sau *Pe-lien-tsong*, numele unei școli budiste, și *Pe-lien-kiao* sau *Pe-lien-houei*, numele organizației de care e vorba, denumesc două lucruri cu totul diferite; însă există, în adoptarea acestui nume de către această organizație emanată din daoism, un fel de echivoc intenționat, la fel ca în anumite rituri cu aparență budistă, ori încă în „legendele” în care călugări budiști joacă aproape constant un rol mai mult sau mai puțin important. Se vede destul de clar, dintr-un exemplu ca acesta, cum budismul poate servi de „acoperire” daoismului, și cum a putut astfel să-l ferească de inconvenientul de a se exterioriza mai mult decât se cuvine unei doctrine care, prin definiție chiar, trebuie să fie întotdeauna rezervată unei elite restrânse. De aceea daoismul a putut favoriza răspândirea budismului în China, fără a fi cazul să se invoce afinități originare ce nu există decât în imaginația unor orientaliști; și, de altfel, el a putut s-o facă cu atât mai mult cu cât, după ce cele două părți ezoterică și exoterică ale tradiției extrem-orientale aveau să se constituie în două ramuri ale doctrinei atât de profund deosebite cum sunt daoismul și confucianismul, era ușor să se găsească loc, între ele, pentru ceva ce provenea dintr-un ordin oarecum intermediar. E cazul să adăugăm că, din acest motiv, budismul chinez a fost el însuși influențat într-o destul de mare măsură de daoism, așa cum o arată adoptarea anumitor metode de inspirație evident daoistă de către unele dintre școlile sale, în special

¹ Spunem „cealaltă” deoarece nu există efectiv decât două, toate asociațiile cunoscute în mod exterior nefiind în realitate decât ramuri sau emanații ale lor.

de școala *Chan*¹, de asemenea asimilarea unor simboluri de proveniență nu mai puțin esențialmente daoistă, precum cel al lui *Kouan-yin* de exemplu; și aproape că nu mai e nevoie să remarcăm că, astfel, el devenea mult mai apt încă să joace rolul pe care l-am indicat.

Există și alte elemente cărora partizanii cei mai decizi ai teoriei „împrumuturilor” n-ar putea să le explice prezența prin „sincretism”, dar care, în lipsa cunoștințelor inițiatice ale celor ce vroiau să studieze „societățile secrete” chineze, au rămas pentru ei ca o enigmă insolubilă: vorbim de acelea prin care se stabilesc similitudini uneori frapante între aceste organizații și cele de același ordin ce aparțin altor forme tradiționale. Unii au ajuns să ia în considerare în ceea ce privește acest subiect, în particular, ipoteza unei origini comune a „Triadei” și masoneriei, fără s-o poată de altfel sprijini pe argumente foarte solide, ceea ce desigur nu e de mirare; totuși, această idee nu e de respins în mod absolut, dar cu condiția să fie înțeleasă într-un cu totul alt sens decât este acum, adică raportând-o nu la o origine istorică mai mult sau mai puțin îndepărtată, ci doar la identitatea principiilor ce prezidează orice inițiere, fie ea din Orient sau din Occident; pentru o adevărată explicație a ei, ar trebui să se urce mult dincolo de istorie, vrem să spunem până la Tradiția primordială însăși².

¹ Transcrierea chineză a cuvântului sanscrit *Dhyāna*, „contemplație”; această școală este cunoscută cel mai obișnuit sub denumirea de *Zen*, care este forma japoneză a aceluiași cuvânt.

² E adevărat că inițierea ca atare nu a devenit necesară decât începând cu o anumită perioadă a ciclului omenirii terestre, ca urmare a degenerescenței spirituale a acesteia; dar tot ceea ce presupune ea constituia înainte partea superioară a Tradiției primordiale, la fel cum, în mod analogic și în raport cu un ciclu mult mai restrâns în timp și spațiu, tot ceea ce este implicat în daoism constituia la început partea superioară a tradiției unice